

AANTEKENEN

ZIENSWIJZE EN BEZWAARSCHRIFT

Ook te lezen op <http://www.gentechvrij.nl/aarddlo.html>
per e-mail verzonden aan BGGO@rivm.nl

Lelystad, 12 januari 2011.

De Staatssecretaris van IenM

De heer J. Atsma

T.a.v. RIVM/SEC/Bureau GGO

Postbus 1

3720 BA Bilthoven

Geachte meneer Atsma,

Betreft; zienswijze, bedenkingen en bezwaar tegen:

Ontwerpbeschikking op de vergunningaanvraag van Stichting DLO te Wageningen voor introductie in het milieu van genetisch gemodificeerde organismen

Vergunningaanvraag Stichting DLO

*Op 22-11-2010 heeft het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (hierna: IenM) van Stichting DLO te Wageningen een vergunningaanvraag op grond van het Besluit genetisch gemodificeerde organismen milieubeheer (hierna: Besluit ggo) ontvangen voor introductie in het milieu van genetisch gemodificeerde organismen. De aanvraag is geregistreerd met het kenmerk PorM/RB IM 10-006. De aanvraag betreft kleinschalige werkzaamheden met genetisch gemodificeerde aardappelplanten met verminderde vatbaarheid voor *Phytophthora infestans*. De werkzaamheden zijn voorgenomen plaats te vinden in de gemeente:*

- **Borger -Odoorn, in de omgeving van Valthermond;**
- **Lelystad, in de omgeving van Lelystad;**
- *Wageningen, in de omgeving van Wageningen;*
- *Venray, in de omgeving van Vredepeel;*
- *Binnenmaas, in de omgeving van Westmaas.*

Op grond van het Besluit ggo dient de Staatssecretaris van IenM, in overeenstemming met de Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie op deze aanvraag te beslissen.
Deel advertentie.

We lezen:

Bij de beoordeling van de aanvraag zijn naast de aanvraag de volgende gegevens in beschouwing genomen:

1 Bezwaar tegen IM 10-006. Miep Bos, Lelystad, namens de Gentechvrije Burgers en Stichting VoMiGEN.

- resultaten van veldproeven met dezelfde dan wel soortgelijke ggo's aangemeld onder vergunningnummer IM 07-001, IM 07-007 en IM 05-003 ([www/minvrom.nl/ggo-vergunningverlening](http://www.minvrom.nl/ggo-vergunningverlening)); uit: Ontwerp beschikking IM 10-006)

Eerste opmerking:

Tegen de eerste twee genoemde proeven hebben wij ook bezwaar gemaakt, en die bezwaren dienen als herhaald en ingelast beschouwd te worden. Zie:

<http://www.gentechvrij.nl/bezwaaraardim07-001.html>

<http://www.gentechvrij.nl/bezwaaraard07-007.html>

Tweede opmerking:

Een aantal Gentechvrije Burgers hebben ethische bezwaren tegen gentech. Zij vinden dat DNA, de blauwdruk van het Leven niet kunstmatig d.m.v. weghalen van genen of het toevoegen daarvan, of allebei, veranderd mag worden, zij hebben daar tegen religieuze bezwaren. Patenten op (gentech en gewone!) genen, bacteriën en vaccins e.d. vinden zij onethisch.

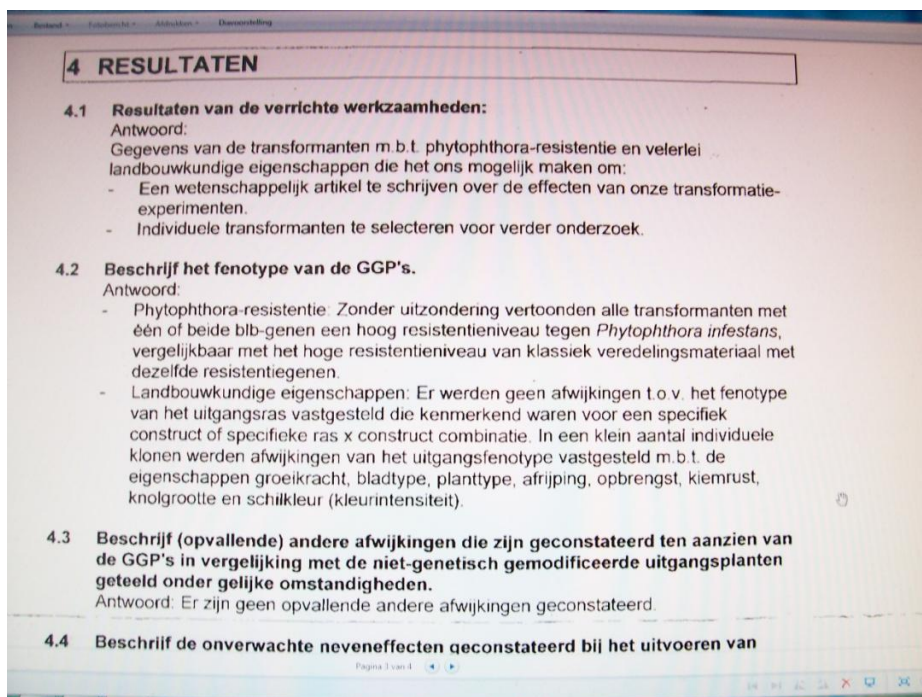
Wij verwijzen dan ook naar de preambule van de EU richtlijn, waarin wordt gesproken over:

(9) De eerbiediging van de ethische beginselen die in een lidstaat worden erkend is bijzonder belangrijk; de lidstaten kunnen ethische aspecten in overweging nemen wanneer GGO's doelbewust worden geïntroduceerd of in de handel worden gebracht als product of in producten.

*DIRECTIVE 2001/18/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL
of 12 March 2001*

*on the deliberate release into the environment of genetically modified organisms and repealing
Council Directive 90/220/EEC*

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:106:0001:0038:NL:PDF>

Derde opmerking:

2 Bezwaar tegen IM 10-006. Miep Bos, Lelystad, namens de Gentechvrije Burgers en Stichting VoMiGEN.

Men vergelijkt klassiek veredelingsmateriaal met de resultaten met gentech aardappelen, er is geen verschil, waarom gentech toegepast, als het ook volgens de klassieke methode kan. Zelfde resultaat behaald! Sommige klonen vertonen toch afwijkingen: was dit van te voren voorspeld?

We lezen:

gedeelte van de transformanten (CGM/07-001).

D.9 Is de afwezigheid van de vector in het GGP bepaald? Zo ja, overleg de gehanteerde methode en de resultaten.

Antwoord:
Er is nu nog niet bepaald of de vector geheel of gedeeltelijk in de GGP's aanwezig is.

VROM 14 september 2010

Introdactie in het milieu
Planten
Aanvraagformulier

De mogelijkheid bestaat dat bijvoorbeeld (delen van) de antibioticum resistentiegenen NPTIII en tet uit de vector in sommige GGP's aanwezig zijn. De aanwezigheid van deze genen in GGP's die in veldproeven worden gebruikt levert volgens de COGEM geen onaanvaardbare milieurisico's op (COGEM advies antibioticumresistentiegenen in gewassen voor veldproeven, CGM/070703-01; Milieurisicoanalyse behorende bij aanvraag IM 07-001).

EXPRESSIE

Vervolg D.9. Aanvraag 10-006

Vierde opmerking:

Als de aardappels in de toekomst goedgekeurd worden voor de markt zullen die antibioticumresistentiegenen niet alleen in veldproeven voorkomen maar op grote schaal! Keurt de COGEM deze gentech aardappelen dan ook goed? De EU is beducht voor antibioticumresistentie: zij schrijft in de richtlijn:

(22) The issue of antibiotic-resistance genes should be taken into particular consideration when conducting the risk assessment of GMOs containing such genes.

2. Any person shall, before submitting a notification under part B or part C, carry out an environmental risk assessment. The information which may be necessary to carry out the environmental risk assessment is laid down in Annex III.

Member States and the Commission shall ensure that GMOs which contain genes expressing resistance to antibiotics in use for medical or veterinary treatment are taken into particular consideration when carrying out an environmental risk assessment, with a view to identifying and phasing out antibiotic resistance markers in GMOs which may have adverse effects on human health and the environment. This phasing out shall take place by the 31 December 2004 in the case of GMOs placed on the market according to part C and by 31 December 2008 in the case of GMOs authorised under part B.

3 Bezwaar tegen IM 10-006. Miep Bos, Lelystad, namens de Gentechnvrije Burgers en Stichting VoMiGEN.

A general principle for environmental risk assessment is also that an analysis of the cumulative long-term effects, relevant to the release and the placing on the market is to be carried out. Cumulative long-term effects, refers to the accumulated effects of consents on human health and the environment, including inter alia flora and fauna, soil fertility, soil degradation of organic material, the feed/ food chain, biological diversity, animal health and resistance problems in relation to antibiotics.

ANNEX II

PRINCIPLES FOR THE ENVIRONMENTAL RISK ASSESSMENT

DIRECTIVE 2001/18/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL

of 12 March 2001

on the deliberate release into the environment of genetically modified organisms and repealing Council Directive 90/220/EEC

http://www.biosafety.be/PDF/2001_18.pdf

We lezen:

Het proces van genetische manipulatie zorgt voor gezondheidsproblemen:

AMY GOODMAN: *Talk about these health effects. Jeffrey Smith, you wrote a fascinating "Anniversary of a Whistleblowing Hero" piece about a British scientist and about the repercussions he suffered. He was one of the biggest GMO advocates. And explain what happened and what he actually learned.*

JEFFREY SMITH: *Well, Dr. Arpad Pusztai was actually working on a \$3 million grant from the U.K. government to figure out how to test for the safety of GMOs. And what he discovered quite accidentally is that genetically modified organisms are inherently unsafe. Within 10 days, his supposedly harmless GMO potatoes caused massive damage to rats—smaller brains, livers and testicles, partial atrophy of the liver, damaged immune system, etc. And what he discovered was it was the process, the generic process of genetic engineering, that was likely the cause of the problem. He went public with his concerns and was a hero.*

AMY GOODMAN: *But I think you have to—Jeffrey Smith, if you could explain this. This is very significant, because he was an expert on the protein that was—it's this kind of insecticide. And everyone thought, oh, that might be the thing that would hurt people. But he said, actually, it wasn't the thing that was injected into the—or however it works when you genetically modify a potato, when you put that chemical inside, the protein inside the potato—it wasn't that.*

JEFFREY SMITH: *Exactly. You see, he was testing with rats that were eating the genetically modified potato, engineered to produce an insecticidal protein. But he also tested other groups of rats that were eating natural potatoes that were spiked with that same protein, and then a third group that was just eating natural potatoes without the insecticide. Only the group that ate the genetically engineered potato got these problems, not the group that was eating the potatoes along with the insecticide. So it clearly wasn't the insecticide; it was somehow the process of genetic engineering.*

Now, that process creates massive collateral damage inside the DNA of the plant. Hundreds and thousands of mutations can be formed. There could be hundreds or thousands of genes that are natural genes in the plant that change their levels of expression. For example, with MON 810 corn, they found that there was a gene that is normally silent that is switched on and now creates an allergen in corn. They found 43 different genes that were significantly up-regulated or down-regulated, meaning that there's massive changes in these crops and they're not being evaluated by the U.S.—by the FDA or any other regulatory authority around the world before being put onto the market.

Fragment http://www.democracynow.org/seo/2010/12/23/wikileaks_cables_reveal_us_sought_to

Dik gemarkeerde zinnen gemarkeerd door Miep Bos.

Vijfde opmerking:

4 Bezwaar tegen IM 10-006. Miep Bos, Lelystad, namens de Gentechnvrije Burgers en Stichting VoMiGEN.

U zult beweren dat deze gentech aardappelen bedoeld zijn als fabrieksaardappelen, maar op het proefveld kunnen ze wel degelijk gegeten worden door kleine dieren en insecten. Die kunnen de borden "Verboden toegang" echt niet lezen!

Zesde opmerking:

We zijn beducht voor HGT en lezen:

Horizontal gene transfer from transgenic plants to terrestrial bacteria ^ a rare event?

Kaare M. Nielsen ^{a,*}, Atle M. Bones ^a, Kornelia Smalla ^b, Jan D. van Elsas ^c

^a UNIGEN ^ Center for Molecular Biology, and Department of Botany, Norwegian University of Science and Technology, 7005 Trondheim, Norway

^b Biologische Bundesanstalt für Land- und Forstwirtschaft (BBA), Institut für Biochemie und Pflanzenvirologie, Messeweg 11/12, 38104 Braunschweig, Germany

^c Research Institute for Plant Protection (IPO)-DLO, P.O. Box 9060, 6700 GW Wageningen, The Netherlands

Received 22 September 1997; revised 14 May 1998; accepted 26 May 1998

<http://www.ask-force.org/web/HorizontalGT/Nielsen-HGT-rare-1998.pdf>

Genetics: Horizontal Gene Transfer

Monday, July 19, 2010 - 08:06 AM

Horizontal gene transfer (HGT) is a method of exchanging genetic material primarily between prokaryotes and it differs from vertical gene transfer in several ways. In contrast with vertical gene transfer (the transfer of genetic material from a parent cell to its progeny), HGT involves the transfer of genetic material from an organism to a non-daughter cell. It can also involve transfer to a very distantly related species. HGT is much less common than vertical transfer but can still have a significant impact on the transfer of certain traits. Although HGT has not been examined as intensely as vertical gene transfer, it is now becoming a more closely studied topic as researchers discover the considerable effects of HGT.

*A current concern involving HGT that greatly impacts the human population is the **transfer of antibiotic resistance genes between organisms**. A study published in 2009 by *Suchland Sandoz, Jeffrey, Stamm, and Rockey, titled Horizontal Transfer of Tetracycline Resistance among Chlamydia spp. In Vitro discusses the possible transfer of the tetracycline resistance gene found commonly in the pig strain, Chlamydia suis, to the human strain, Chlamydia trachomatis, in which the resistance gene has not yet been substantiated. The results from this study prove that the tetracycline resistance gene can be transferred from the C. suis strain to the C. trachomatis strain when the two strands are cultured together. This could pose a serious threat for those affected by C. trachomatis, which causes various sexually transmitted diseases and trachoma in humans and is often treated with tetracycline. If this pathogen were to develop the antibiotic resistance, "transmission through a patient population treated with tetracycline might occur, perhaps rapidly," as was seen in the swine pathogen in the United States and now Italy.*

If you are interested in learning more about this topic, I would suggest reading DeMars and Weinfurter's Interstrain Gene Transfer in Chlamydia trachomatis In Vitro: Mechanism and Significance. It discusses the frequency and method of HGT in C. trachomatis. It supports the Suchland article in demonstrating the ease in which the tetracycline resistance, and other genes, can be transferred between these species. As these antibiotic resistance genes becomes more common in human pathogens, the drugs we so heavily rely upon are going become less and less effective, leaving people no choice but to search for other alternative ways to inhibit these diseases.

<http://inst.bact.wisc.edu/inst/index.php?module=News&file=article&sid=35>

*Onderzoek: <http://aac.asm.org/cgi/content/abstract/AAC.00477-09v1>

5 Bezwaar tegen IM 10-006. Miep Bos, Lelystad, namens de Gentechvrije Burgers en Stichting VoMiGEN.

Zevende opmerking, we lezen:

Intussen is deze overdracht, de overdracht van een gen vanuit een plant naar een micro-organisme, verscheidene malen aangetoond: door

- *Kirsten Schlüter in 1994: van aardappel naar de bacterie Erwinia;*
- <http://www.nature.com/nbt/journal/v13/n10/pdf/nbt1095-1094.pdf>

Kornelia Smalla in 1998: van suikerbiet naar de bacterie Acinetobacter; Onderzoek: Gebhard, F. and Smalla, K. (1999). Monitoring field releases of genetically modified sugar beets for persistence of transgenic plant DNA and horizontal gene transfer. FEMS Microbiology Ecology 28, 261-272. <http://www.ask-force.org/web/HorizontalGT/Gebhard-Monitoring-HGT-1999.pdf>

- *K. Mercer in 1999: Free DNA naar de bacterie STREPTOCOCCUS IN MENSELIJK SPEEKSEL*
- *.Fate of Free DNA and Transformation of the Oral Bacterium Streptococcus gordonii DL1 by Plasmid DNA in Human Saliva*
- *DERRY K. MERCER,1* KAREN P. SCOTT,1 WENDY A. BRUCE-JOHNSON,1L. ANNE GLOVER,2 AND HARRY J. FLINT1*
-
- *Rowett Research Institute, Bucksburn, 1 and Department of Molecular and Cell Biology, University of Aberdeen, IMS, Foresterhill, 2 Aberdeen, Great Britain. Received 6 July 1998/Accepted 14 October 1998*

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC90975/pdf/am000006.pdf>

In alle gevallen gaat het om in de plant ingebrachte plasmide - DNA naar het ontvangende micro-organisme/de bacterie. Als de ontvanger een bacterie is, dan komt dit plasmide - DNA in de bacterie terecht, en is daardoor zeer gemakkelijk voor verdere verspreiding naar pathogene bacteriën (ziekteverwekkers) beschikbaar.

*De natuurlijke achtergrond van antibiotica-resistentie schijnt zich echter te bevinden **op het bacteriële chromosoom en niet op het plasmide (Smalla). Redeneringen**, als zou een geringe toename van resistentie - gezien de veronderstelde hoge natuurlijke achtergrond betekenisloos zijn, - **zijn hoogst dubieus dus.***

*Dat de **natuurlijke achtergrond hoog zou zijn, is ook al aanvechtbaar.** Enerzijds omdat we alleen metingen kunnen doen aan KWEEKBARE bacteriën, en anderzijds omdat er WEL DEGELIJK LEGE ACHTERGRONDEN GEVONDEN ZIJN (Smalla 1994).*

De resistenties van de niet - kweekbare bacteriën blijven grotendeels buiten zicht!

Alles van:

[http://www.gentechvrij.nl/tss/index.php?title=Bezwaarschrift tegen aanvraag \(van MOGEN International NV\) voor veldproef en met genetisch gemodificeerde aardappelplanten met een veranderde Koolhydraathuishouding](http://www.gentechvrij.nl/tss/index.php?title=Bezwaarschrift_tegen_aanvraag_(van_MOGEN_International_NV)_voor_veldproef_en_met_genetisch_gemodificeerde_aardappelplanten_met_een_veranderde_Koolhydraathuishouding)

We lezen:

Cisgenese toegepast.

DNA DAT GEBRUIKT IS OM DE PLANT TE MODIFICEREN**C.5 Geef een beschrijving van de opbouw van het gehele DNA construct dat gebruikt is in het modificatieproces. Geef hierbij de herkomst en de beoogde functie van alle onderdelen van het construct**

Antwoord:

De GGO's zijn/worden verkregen met een aantal constructen bestaande uit één van de hieronder beschreven vectoren en (een combinatie van) Rpi-genen welke resistentie geven tegen *Phytophthora infestans*. De Rpi-genen zijn afkomstig uit knoldragende Solanum soorten en behoren tot de NbARC-LRR klasse. De NbARC-LRR genfamilie is zeer divers en omvat genen die coderen voor een eiwit met een centraal NbARC domein (Nucleotide Bindings domein met homologie met Apaf-1, R-eiwitten en CED4) en een C-terminaal LRR domein (Leucine Rijke Repeats). Het N-terminale domein is meer variabel en heeft of een CC structuur (coiled coil) of het heeft een TIR domein (domein dat gevonden wordt in Toll receptor, Interleukin receptor en R-eiwitten) (Takken & Tameling, 2009. To nibble at plant resistance proteins. Science 324:744-746). Alle NbARC-LRR genen die binnen deze vergunning gebruikt worden coderen voor eiwitten met de hierboven beschreven domeinsamenstelling. Tijdens de infectie van een aardappelplant produceren Avr-genen van *Phytophthora infestans*

12

Pag. 12

aanvraagformulier IM 10-006

G.2 Beschrijf alle andere maatregelen die worden genomen om eventuele effecten van de GGP's op mens en milieu te voorkomen.

Antwoord:

De ingebrachte *Phytophthora* resistentiegenen zijn in de klassieke veredeling in niet GM-planten in de kas en op het veld al getoetst. Als geïsoleerd natuurlijk cis-resistentiegen worden ze hier al dan niet in enkelvoud in het veld als transformanten onderzocht op epidemiologische kenmerken (in modelsystemen voor dynamische rassen) en worden ze gebruikt om (nieuwe) virulente *P. infestans* genotypen op te sporen en te monitoren nadat zij in eerdere stadia in vitro, in de kas, in de gaaskas en op het veld (vergunning IM 07-001) al onderzocht zijn op afwijkingen t.o.v. het uitgangsras. Het betreft hier true to type selecties, met uitzondering van het *Phytophthora* resistentieniveau.

De analyse in G.1 en G.2 geeft duidelijk aan dat hier geen extra maatregelen, dan die al aangegeven, nodig zijn om eventuele effecten van de GGP's op mens en milieu te voorkomen. De in acht te nemen monitoringsprotocollen zijn hier een voldoende waarborg.

pag. 36

aanvraagformulier IM 10-006

Ook met soorteigen genen omzichtig manipuleren

Ondanks scepsis van actiegroepen, politiek en publiek werken wetenschappers door aan het genetisch modificeren van planten. Om tegemoet te komen aan specifieke bezwaren van een deel van de tegenstanders zijn biotechnologen de techniek gaan verfijnen en hebben ze er een nieuwe naam aan gegeven: cisgenese. Vervolgens presenteren sommige wetenschappers hun nieuwste vondsten als natuurlijk, ecologisch ongevaarlijk en moreel aanvaardbaar. De scheidslijnen vervagen: genetische modificatie technieken worden zo aangepast dat ze niet meer als zodanig herkenbaar en aantoonbaar zijn en in de regelgeving gelijkgeschakeld kunnen worden aan traditionele veredelingstechnieken. Dat betekent dat deze hightech genetisch gemanipuleerde "cultuurrassen" zonder speciale risicoanalyses zouden kunnen worden gemaakt en hun producten zonder gentech-labels zouden kunnen worden verkocht.

In deze context vond een pittige discussie plaats in Nature Biotechnology van 8 november jl. De discussie was in feite al gestart in 2004 in Europese kringen van bio-ethici die zich bezig houden met landbouw-, voedsel- en milieuvraagstukken. Sinds afgelopen jaar houdt de discussie ook de gemoederen in Nederlandse beleidskringen nadrukkelijk bezig en zij sijpelt door naar de burelen van de EU. Het ministerie van

7 Bezwaar tegen IM 10-006. Miep Bos, Lelystad, namens de Gentechnvrije Burgers en Stichting VoMiGEN.

VROM heeft de Commissie Genetische Modificatie (de COGEM) zelfs om een advies gevraagd in zake cisgenese.

Moleculaire genetici uit Wageningen gooiden eerder dit jaar de knuppel al in het hoenderhok door een uitgesproken stellingname in verschillende wetenschappelijke tijdschriften. Zij stelden dat genetische modificatie met soorteigen genen (de zogenaamde cisgenese) fundamenteel verschillend is van modificatie met soortvreemde genen (de zogenaamde transgenese), en dat cisgenese-producten vergelijkbaar zijn met rassen ontstaan door traditionele kruisingen. Cisgenese-producten dragen dus geen grotere risico's met zich mee dan producten van de klassieke plantenveredeling en zouden dus vrijgesteld moeten worden van de strenge regelgeving voor gentech-gewassen. Wij vinden dat deze argumentatie misleidend is en contraproductief. Er zijn in dit debat drie essentiële vragen.

De eerste vraag luidt of de cisgenesetechniek nog wel genetische modificatie is. Dat wil zeggen: gaat het om het inbrengen van genen op een wijze die van nature door voortplanting en/of natuurlijke recombinatie niet mogelijk is? Het antwoord op deze vraag is ja. Net als bij transgenese isoleert of construeert men ook bij cisgenese genen, die vervolgens worden ingebracht in de kern van een plantencel. Hoewel in het product dus geen "nieuwe" genen aantoonbaar zijn, is dit wel het resultaat van een genetische modificatie.

Opmerkelijk is dat Europa in de definitie en regelgeving rekening houdt met zowel het procesmatige karakter van genetische modificatie als met het karakter van het eindproduct. Landen als Canada vinden het proces, dus de manier waarop een eindproduct tot stand komt, minder van belang en kijken alleen naar het karakter van het eindproduct.

De tweede vraag luidt of er minder risico te verwachten is bij cisgenese dan bij transgenese. Het antwoord op die vraag is onzeker. Cisgenese blijft ruw knip- en plakwerk. Het is inherent aan de genetische modificatietechniek, of het nu om cisgenese of transgenese gaat, dat het niet te voorspellen is waar het gen in het genoom terechtkomt. Het gen kan op een 'rustige' plek ingebouwd worden of op een plek terechtkomen met veel genactiviteit waardoor vroeg of laat onverwachte effecten kunnen ontstaan. En daar ligt nu juist een groot verschil met traditionele veredeling. Niet alleen is de uiteindelijke plek op het genoom onvoorspelbaar, maar ook is de plaats waar het ingebrachte gen terechtkomt altijd een andere dan het geval zou zijn via traditionele kruising. Bijvoorbeeld: een ingebracht nieuw ziekteresistentiegen zal zich vrijwel nooit in de buurt van zijn originele positie invoegen en daardoor onvoorspelbare expressie geven. Tegelijkertijd draagt het willekeurig invoegen van een gen in het erfelijke materiaal een risico in zich: eigen genen kunnen uitgeschakeld worden. Met de huidige kennis (uit "Genomics" projecten) kunnen wetenschappers aangeven of de positie waarin het cisgen zich bevindt een risico voor de plant (of de consument) oplevert. Deze analyse zou daarom onderdeel van de toelatingsprocedure moeten zijn. Wij stellen voor, in lijn met het vigerende case-by-case beleid, pas op basis van meer kennis en ervaring en daaruit voortvloeiend voortschrijdend inzicht een versoepeling van de regelgeving te overwegen. Zo ver zijn we nog niet.

De derde vraag is of burgers onderscheid maken tussen cisgenese en transgenese. Het antwoord op die vraag is tweeledig. In Europa is de maatschappelijke aanvaardbaarheid van genetisch gemodificeerde planten, al dan niet met soorteigen genen, voorlopig nog een ongewisse zaak. Het is denkbaar dat het gebruik van soorteigen genen bij veel burgers de aanvaardbaarheid van de technologie vergroot, maar dat weten we niet zeker. Voor het deel van de bevolking dat in overeenstemming met zijn life style wil kiezen voor genetisch ongemodificeerde voedselproducten is het onderscheid tussen cis- of transgenese echter niet relevant. Zij wijzen elke vorm van onnatuurlijk gentechnologisch gesleutel af. Voor hen is niet alleen het eindproduct maar ook het proces, dus de mate van ingrijpen in de natuur, de norm. Zij zullen etikettering van cisgene producten eisen om hun consumentenrecht uit te oefenen op eerlijke informatie en vrije keuze.

Cisgenese verdient een kans te krijgen, maar dan moet de techniek wel wetenschappelijk en maatschappelijk getoetst worden. In de afgelopen week gepubliceerde discussie in *Nature Biotechnology* bepleiten we, dat er zeker een optie is voor een status aparte van wat wij "soorteigen versterkte eigenschappen" zouden willen noemen. Maar dan onder vijf voorwaarden waarvoor wij hierboven de argumenten al grotendeels gaven:

1. Helder zijn dat de gebruikte techniek genetische modificatie is; verkoop

cisgenese dus niet onder de vlag van traditionele veredeling.

2. Beperk cisgenese tot 'soorteigen genen', en rek het begrip niet op naar nauw verwante of kruisbare planten.

3. Lever niet in op de criteria voor risicoanalyse en laat procesmatige aspecten niet achterwege.

4. Snijd de noodzaak van de bewijsvoering toe op de specifieke modificatie en op grond van voortschrijdend inzicht.

5. Definieer een consumentenlabel 'versterkte eigenschappen' met de onderbouwbare voordelen voor milieu, boer en consument.

Zorgvuldig omgaan met maatschappelijke posities rondom gentechnologie zal het begrip voor de toepassing van deze technieken versterken, iets waar zowel wetenschappers als maatschappij baat bij hebben.

Tjard de Cock Buning (Vrije Universiteit, Amsterdam), Edith T. Lammerts van Bueren (Wageningen Universiteit, Wageningen), Michel A. Haring (Universiteit van Amsterdam, Amsterdam), Huib C. de Vriend (LIS Consult, Rijswijk) en Paul C. Struik (Wageningen, Universiteit, Wageningen).

Dik gemarkeerde zinnen gemarkeerd door Miep Bos.

Alles van:

http://www.falw.vu.nl/en/Images/cisgenese%2520debat%2520de%2520cock%2520buning%2520et%2520al%2520response_tc_m24-29216.pdf

Achtste opmerking:

Wij zijn het eens met de bovenstaande tekst.

Genetically modified organisms (GMOs): The significance of gene flow through pollen transfer.

*Environmental issue report No 28
Experts' corner*

A review and interpretation of published literature and recent/current research from the ESF 'Assessing the Impact of GM Plants' (AIGM) programme for the European Science Foundation and the European Environment Agency

Authors:

*Katie Eastham and Jeremy Sweet,
with contributions from other
participants in the AIGM programme*

Project manager:

*David Gee
European Environment Agency*

Fragment blz. 36

4.4.2. Possible consequences of gene flow *Cross-pollination between fields of potatoes may be less significant than in some other GM crops as the potato tuber is not affected by the fertilisation of the plant with foreign pollen. Furthermore, the crop is usually sown with seed tubers rather than true seed (Treu & Emberlin, 2000). However, many cultivars can produce TPS and seed producing areas do exist, though not on a large scale. TPS survival may result in a GM volunteer plant being harvested along with a non-GM potato crop, which could have implications for crop quality and seed purity.*
http://www.eea.europa.eu/publications/environmental_issue_report_2002_28

Negende opmerking:

Wilt u bovenstaande tekst als ingelast en herhaald beschouwen.

Wij dringen er bij u op aan, alsnog negatief te beslissen op de aanvraag van IM 10-006.

9 Bezwaar tegen IM 10-006. Miep Bos, Lelystad, namens de Gentechvrije Burgers en Stichting VoMiGEN.

Hoogachtend,

Miep Bos, ook namens Wieteke van Dort, Stichting VoMiGEN, en De Gentechvrije Burgers, Europees Consumentenplatform (= the European GMO-free Citizens, waarvan ik woordvoester ben).

Lelystad

miep@gentechvrij.nl

www.gentechvrij.nl

CC Tweede Kamer per e-mail

Media per e-mail

Bijlagen

1. Machtiging VoMiGEN
2. 100 handtekeningen

Hierna volgt de aanvulling.

AANTEKENEN

Aanvulling op ZIENSWIJZE EN BEZWAARSCHRIFT

Ook te lezen op <http://www.gentechvrij.nl/aarddlo.html>
per e-mail verzonden aan BGGO@rivm.nl

Lelystad, 24 januari 2011.

De Staatssecretaris van het ministerie van IenM

De heer J. Atsma

T.a.v. RIVM/SEC/Bureau GGO

Postbus 1

3720 BA Bilthoven

Geachte meneer Atsma,

Betreft; aanvulling op zienswijze, bedenkingen en bezwaar van 12 januari 2011 tegen:

Ontwerpbeschikking op de vergunningaanvraag van Stichting DLO te Wageningen voor introductie in het milieu van genetisch gemodificeerde organismen

Vergunningaanvraag Stichting DLO

*Op 22-11-2010 heeft het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (hierna: IenM) van Stichting DLO te Wageningen een vergunningaanvraag op grond van het Besluit genetisch gemodificeerde organismen milieubeheer (hierna: Besluit ggo) ontvangen voor introductie in het milieu van genetisch gemodificeerde organismen. De aanvraag is geregistreerd met het kenmerk PorM/RB IM 10-006. De aanvraag betreft kleinschalige werkzaamheden met genetisch gemodificeerde aardappelplanten met verminderde vatbaarheid voor *Phytophthora infestans*. De werkzaamheden zijn voorgenomen plaats te vinden in de gemeente:*

- **Borger -Odoorn, in de omgeving van Valthermond;**
- **Lelystad, in de omgeving van Lelystad;**
- *Wageningen, in de omgeving van Wageningen;*
- *Venray, in de omgeving van Vredepeel;*
- *Binnenmaas, in de omgeving van Westmaas.*

Op grond van het Besluit ggo dient de Staatssecretaris van IenM, in overeenstemming met de Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie op deze aanvraag te beslissen.
Fragment advertentie.

Aanvulling

Wij schreven in ons eerste bezwaarschrift van 12 januari 2011, tweede opmerking o.a.:

11 Bezwaar tegen IM 10-006. Miep Bos, Lelystad, namens de Gentechvrije Burgers en Stichting VoMiGEN.

Een aantal Gentechvrije Burgers hebben ethische bezwaren tegen gentech. Zij vinden dat DNA, de blauwdruk van het Leven niet kunstmatig d.m.v. weghalen van genen of het toevoegen daarvan, of allebei, veranderd mag worden, zij hebben daar tegen religieuze bezwaren. *(Of het nu cisgenese betreft of transgenese)*. Patenten op (gentech en gewone!) genen, bacteriën en vaccins e.d. vinden zij onethisch. Etc.

De cursief geprinte woorden zijn ingelast.

Robert A. Verlinden/VoMiGEN (Gentechvrije Burger) schrijft:

'De mens raakt met deze technieken de verbinding kwijt met het milieu'. Bestaande kennis zal hiermee verdwijnen en nieuwe kennis over de soort komt er voor in de plaats. Echter, deze kennis is dan in handen van slechts een aantal deskundigen. Zij zijn werkzaam voor de grootaandeelhouders van de multinationals. Het is de meest extreme vorm van imperialisme. Hiermee raakt het individu de grip kwijt van de waarden van zijn bestaan en het zijn. Hij zal volledig onderworpen worden aan de productinformatie van de multinationals. Informatie die voor het individu zelf niet meer te controleren is. Ook niet meer voor parlementariërs. In feite is dit een nieuwe vorm van fascisme de ergste in zijn vorm. (Latijn: fasces = bundel). Het is het bundelen van nieuwe kennis en macht waarmee de mensheid uiteindelijk zal worden onderworpen. Immers, na genetische manipulatie zal het organisme vroeg of laat door kruisbestuiving of andere vormen van vermenging wel of niet opzettelijk genetisch modificeren. Uiteindelijk zal dan de gehele biodiversiteit worden aangetast waarbij het individu wordt opgezaald met het niet meer weten.

'Voor hen die de vreugde van de natuur kennen, is leven een spontaan gebeuren en sterven de transformatie van de schepsels'. (TAO). Ingrijpen in de waarachtige essentie van het bestaan, wat het dna in feite is, zal de natuur verkrachten. De vreugde in de natuur zal plaats maken voor het niet meer weten met als resultaat apathie als gevolg van gestolen levensvreugde. En waarom? En voor wie? De huidige parlementariërs zwijgen, niemand is er meer die nog met het 'aspect' van politiek gezag voor de bevolking opkomt. Noch in Brussel, noch in Nederland.

We lezen:

Fragment uit Flux 4, januari nummer uit 2011 van het Rathenau-instituut:

“Wetenschap lijdt aan gebrek aan transparantie”

Cees Veerman wil meer aandacht voor ethiek.

*Interview met Cees Veerman.**

Atoombom

*Daarnaast hebben wetenschappers onvoldoende onderkend wat de maatschappelijke gevolgen kunnen zijn van hun ontdekkingen, meent Veerman. “Die zijn dikwijls positief. Kijk naar de medische wetenschap of de landbouwwetenschap. **Maar dat er ook negatieve gevolgen kunnen zijn, hebben ze niet altijd willen doordenken. Einstein kwam pas op hoge leeftijd tot de conclusie dat hij had meegewerkt aan de atoombom. Ben je als wetenschapper dan medeverantwoordelijk?”***

En?

“Dat is een kwetsbare vraag. Soms kan de wetenschap niet voorzien wat op de langere termijn

12 Bezwaar tegen IM 10-006. Miep Bos, Lelystad, namens de Gentechvrije Burgers en Stichting VoMiGEN.

de gevolgen zijn. Om de doodeenvoudige reden dat zoiets heel moeilijk is. Ik heb in Wageningen gezien hoezeer onderzoekers daarmee worstelen. De schoolmeester in Friesland die aan gewassen knutselde, was zich nog niet bewust van de gevolgen. Wij zijn dat wel, dat is het griezelige.”

Stel je voor, zegt Veerman, dat je een gen van bijvoorbeeld suikerbieten, die geen griep krijgen, in mensen kunt plaatsen zodat die ook geen griep krijgen. “Is dat dan maatschappelijke vooruitgang?

Wetenschappers moeten zich realiseren dat dit soort vragen in the end toch op hun bordje belanden. En dat ze dan niet kunnen zeggen: ik heb dat uitgevonden, ik publiceer erover en verder zoekt u het maar uit.”

Maar je kunt de uitvinder van het mes toch niet aansprakelijk stellen voor alle moorden die met messen zijn gepleegd.

“Dat is me te makkelijk. En de vraag niet eens willen stellen, vind ik onaanvaardbaar. Die vraag moet je je altijd stellen. Want de samenleving neemt het de wetenschap uiteindelijk wel kwalijk. Het publiek snapt niet hoe kernenergie werkt, maar het weet terdege dat er afval overblijft dat naar de menselijke maatstaven nooit meer verdwijnt. Dat probleem is door de wetenschap veronachtzaamd. Ook vanuit een zekere arrogantie: leken begrijpen dat toch niet. Maar de samenleving is anders tegen gezag gaan aankijken.”

De bijdehante burger pikt het niet. “De burger is bijdehand in de zin van: wat doen die lui eigenlijk? Die witte jassen, die deftige gebouwen, wat gebeurt daar? Vergeet niet: wetenschappers zijn over het algemeen geen begaafde communicatoren. De meesten zijn enorme stuntelaars, die al gauw in vaktermen vervallen. Dat straalt geen vertrouwen uit.”

Geen verkooppraatje
Veerman pleit voor communicatief handelen : leer de mensen van de wetenschap presentatietechnieken.

“Niet om een verkooppraatje te houden, maar om duidelijk te maken welk probleem je op het oog hebt, wat je fascinatie is met het onderwerp, waarom je er nú mee bezig bent.”

Daarnaast vindt Veerman dat ethiek meer aandacht moet krijgen.

13 Bezwaar tegen IM 10-006. Miep Bos, Lelystad, namens de Gentechvrije Burgers en Stichting VoMiGEN.

“Studenten moeten een opleiding krijgen in basissetiek.

Hoe kom je tot afwegingen? Welke ethische theorieën zijn er sinds de Grieken ontwikkeld? Dat gebeurt wel in de medische faculteit, maar nauwelijks bij andere bètastudies. Heel kortzichtig. Want de samenleving kijkt kritisch toe. Maken wetenschappers een foutje, dan is het: die bollebozen praten ons gewoon wat aan. Zie de commotie rond de klimaatrapporten van de IPCC.”-
Blz. 15, 16, 17.

Rood en dik gemaakte tekst : Miep Bos.

http://www.rathenau.nl/uploads/tx_tferathenau/Flux_4-Rathenau_Instituut.pdf

Wij zijn het met Cees Veerman eens.

We lezen:**

Tienduizenden mensen protesteren o.a. tegen gentech in Berlijn op zaterdag 22 januari 2011.

<http://www.sueddeutsche.de/politik/berlin-proteste-gegen-massentierhaltung-wir-haben-es-satt-1.1049823>

En: Geen gentechlandbouw in provincie Friesland***

Fragment: De Friese Provinciale Staten besloten vandaag dat er nu geen ruimte is voor genetisch gemodificeerde landbouw in Fryslân. Het is voor het eerst in Nederland, dat een provincie zich uitspreekt tegen gentechlandbouw. Hiertoe werd besloten op initiatief van GrienLinks (de Friese Statenfractie van GroenLinks). Het voorstel werd mee ingediend door SP en PvdA. Het initiatief kon bij de stemmingen vandaag rekenen op een ruime meerderheid in de Friese staten.

Publicatiedatum: 27-1-2011

http://www.biojournaal.nl/nieuwsbericht_detail.asp?id=2648

Wij zijn dus niet de enigen die er ernstige bezwaren tegen hebben..

Wij dringen er bij u op aan, alsnog negatief te beslissen op de aanvraag van IM 10-006.

Hoogachtend,

Miep Bos, ook namens Wieteke van Dort, Stichting VoMiGEN, en De Gentechvrije Burgers, Europees Consumentenplatform (= the European GMO-free Citizens, waarvan ik woordvoester ben).

Lelystad

miep@gentechvrij.nl

www.gentechvrij.nl

CC Tweede Kamer per e-mail

Media per e-mail

Bijlage* Fragment uit Flux 4, januari nummer uit 2011 van het Rathenau-instituut:

“Wetenschap lijdt aan gebrek aan transparantie”

14 Bezwaar tegen IM 10-006. Miep Bos, Lelystad, namens de Gentechvrije Burgers en Stichting VoMiGEN.

Bijlage ** "Wir haben es satt", Süddeutsche Zeitung, 22 januari 2011.

Bijlage *** **Geen gentechlandbouw in provincie Friesland.**

http://www.biojournaal.nl/nieuwsbericht_detail.asp?id=2648

Bijlage **** 3 handtekeningen er bij (aanvulling).